

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Orhei

Primăria Comunei Bulăiești

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Bulăiești, Raionul Orhei

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,

în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Bulăiești

Aprobat de:

Consiliul Local Bulăiești

Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Bulăiești, Raionul Orhei

Notă: Acest Plan Local de Acțiuni reprezintă un document dinamic, ce poate fi actualizat pe parcurs, în funcție de evoluția contextului economic și social, de implementarea proiectelor și de schimbarea priorităților locale. Cooperarea strânsă între autorități, comunitate și parteneri externi va asigura succesul pe termen mediu și lung al strategiei de dezvoltare pentru comuna Bulăiești.

PREFAȚĂ

Satul Bulăiești este singura localitate a comunei Bulăiești.

Prezentul Plan Local de Acțiuni (PLA) pentru comuna Bulăiești, situată în raionul Orhei, reprezintă un cadru strategic de dezvoltare rurală durabilă. Prin analiza resurselor naturale, a contextului socio-economic și a infrastructurii, acest document își propune să ofere soluții integrate pentru modernizarea comunei, valorificarea potențialului agricol și protejarea mediului înconjurător, având ca scop îmbunătățirea calității vieții locuitorilor.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică
- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție

- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale.....	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fond forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului	10
2.5.1. Managementul deșeurilor	10
2.5.2. Biodiversitatea	10
2.5.3. Perdelele Forestiere de Protecție (PFP)	10
2.6. Hazarduri naturale	12
2.6.1. Eroziunea solului.....	12
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	14
3.1. Oportunități de dezvoltare.....	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Scenarii de dezvoltare	14
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	14
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică	15
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă).....	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	15
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	15
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare	17
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	25
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	25
5.2. Mesaje-cheie.....	25
5.3. Public-țintă	27
5.4. Canale de comunicare.....	27
5.5. Activități propuse.....	30
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	31
BIBLIOGRAFIE	32
ANEXE	32

1. INTRODUCERE

Comuna Bulăiești, amplasată în raionul Orhei, prezintă caracteristici rurale tipice, cu un potențial agricol semnificativ și peisaje colinare care pot favoriza atât agricultura diversificată, cât și ecoturism. Acest Plan Local de Acțiuni își propune să susțină dezvoltarea economică, să îmbunătățească infrastructura și să protejeze mediul, integrând necesitățile locale cu obiectivele de dezvoltare durabilă.

Obiective specifice:

- Analiza factorilor naturali, socio-economici și de infrastructură care influențează comuna Bulăiești;
- Identificarea principalelor direcții de dezvoltare și provocări curente;
- Formularea și implementarea unor măsuri practice pentru modernizarea infrastructurii, susținerea agriculturii și protecția mediului;
- Implicarea locuitorilor și a instituțiilor relevante în procesul decizional și în derularea proiectelor.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Bulăiești se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 132,7 m, maximă 310,9 m (amplitudine altitudinală ~178,2 m). Panta medie a terenului este de ~5,9°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~25,1°). Expoziția medie a versanților este de ~154,4° (sud-estică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de circa 10% și orientarea spre sud-est implică un risc moderat de eroziune. În zonele de luncă fertile se cultivă intensiv cereale, iar pantele mai înclinate sunt folosite pentru pășunat și livezile de fructe. Parametrii morfometrici (altitudine medie ~242 m, amplitudine ~178 m) arată un relief variat, cu interfluviu colinar. Lucrările antierozionale și întreținerea benzii verzi de-a lungul pantelor contribuie la stabilizarea solului și la menținerea productivității agricole.

Clima. Comuna are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-1,1°C, min. -20°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 38°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 130 mm, iar anual variază între 500-600 mm, cu minime sub 450 mm în anii secetoși și maxime de peste 650 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

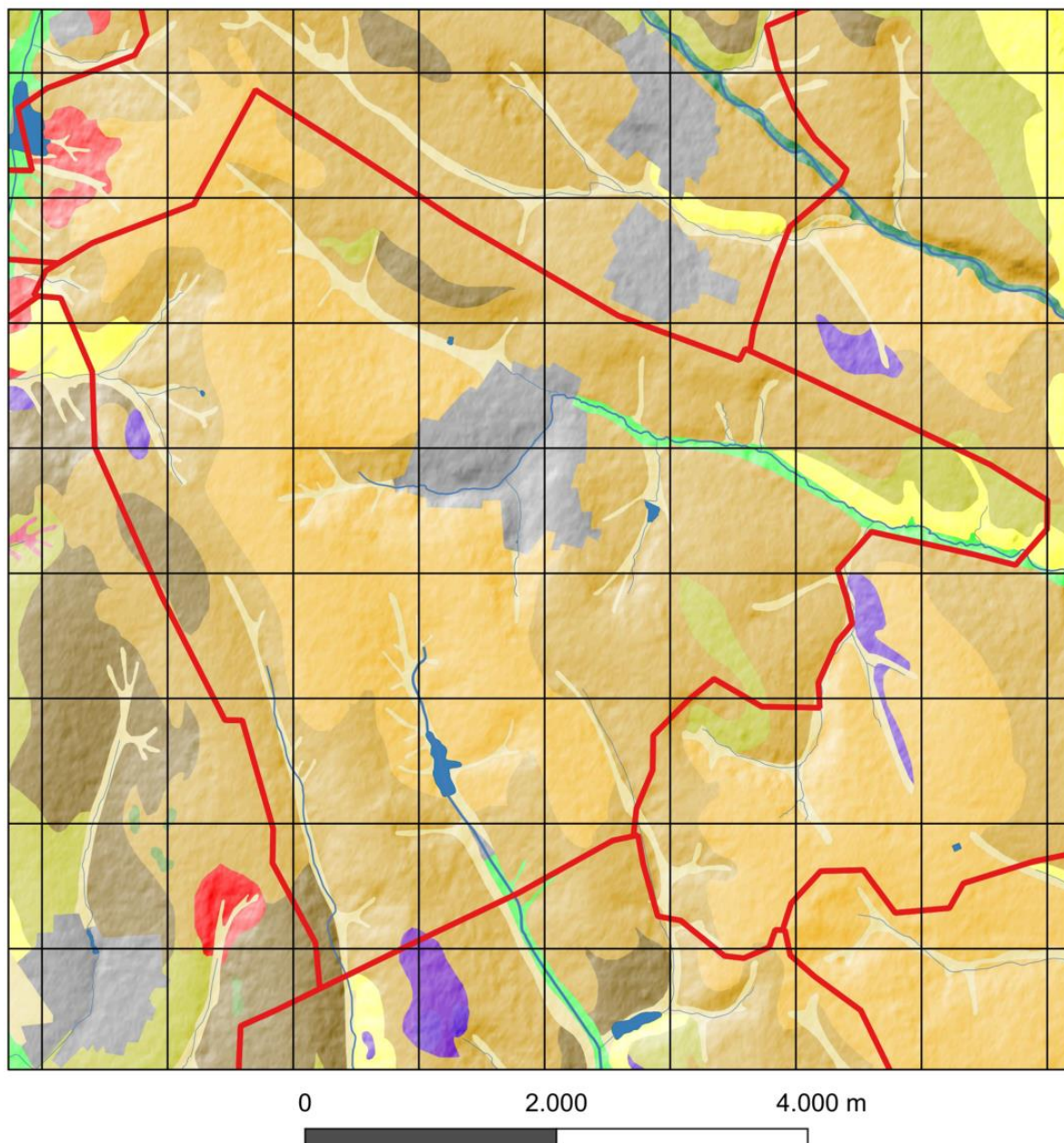
Resursele de apă. Comuna nu beneficiază de resurse de apă considerabile. De pe teritoriul comunei începe un mic curs de apă provizoriu care se varsă în r. Nistru. Pe teritoriul comunei sunt amenajate 6 iazuri mici, utilizate pentru irigații și pescuit. Suprafața totală ocupată de lacuri constituie 4,4 ha. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat resursele de apă se vor micșora.

2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

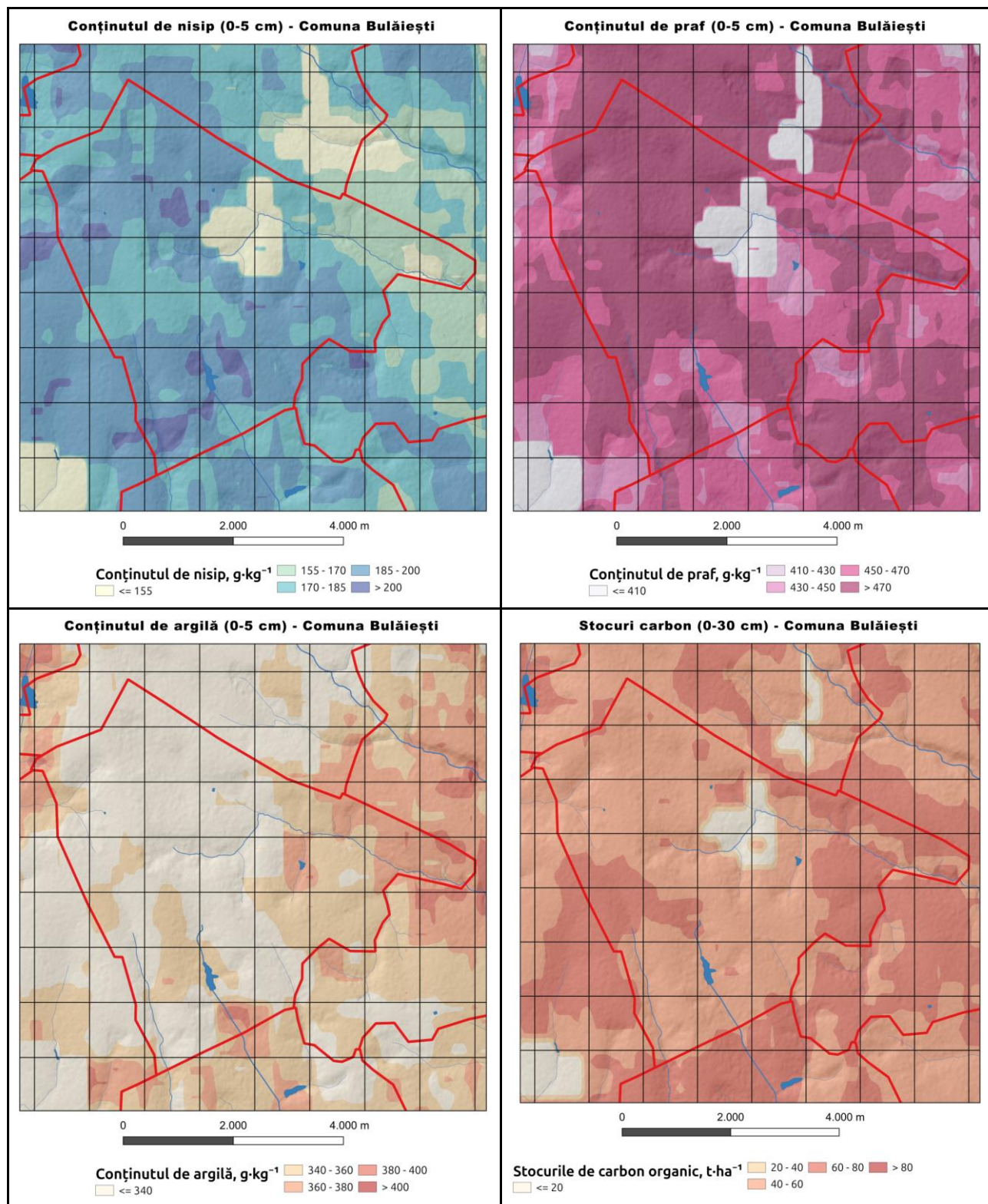
Predomină cernoziomurile pe suprafața comunei, acestea constituind solul principal și acoperind cea mai mare parte a terenurilor. Restul tipurilor de sol au o prezență minoră și localizată.

Sub-tipuri de sol - Comuna Bulăiești

Predomină cernoziomurile cu fertilitate ridicată, adecvate cerealelor (grâu, porumb), culturilor oleaginoase (floarea-soarelui) și viticulturii. Lipsa rotației culturilor și a unor metode de fertilizare durabilă poate conduce la degradarea solului în timp.

Solurile din această comună au o textură luto-argilooasă, cu aproximativ 34% argilă, 48% praf (silt) și 19% nisip. Textura relativ echilibrată permite atât acumularea apei în sol, cât și un drenaj satisfăcător, sprijinind astfel buna dezvoltare a culturilor. Conținutul de carbon organic este mai scăzut (~5.8%), ceea ce indică o fertilitate moderată și necesitatea unor măsuri de îmbunătățire a rezervelor de humus pentru menținerea productivității. Pentru protejarea solului, sunt necesare măsuri antierozionale (cum ar fi culturi de acoperire și lucrări minime ale solului), mai ales pe terenurile în pantă.

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 49,2 g/kg, scăzând la 23,0 g/kg în stratul 5–15 cm și la 19,7 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 17,5 g/kg la 30–60 cm, 11,3 g/kg la 60–100 cm și 7,8 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~55,7 t/ha. Diferența dintre straturile superficiale și cele profunde este foarte pronunțată, conținutul de carbon scăzând de peste 6 ori de la suprafață la 2 m.

2.2.2. Fond forestier

Zonele împădurite sunt restrânse, având rol în protecția solului și în menținerea biodiversității. Extinderea fondului forestier ar contribui la stabilizarea versanților și la reducerea eroziunii. Satul Bulăiești dispune de un fond forestier extins pe suprafața de 873 ha, din care 839 ha sunt păduri în proprietatea publică a statului, iar 34 ha sunt gestionate de primărie. În plus, satul include 17 ha de fâșii forestiere aflate integral în proprietatea primăriei. De asemenea, satul cuprinde 53,29 ha de terenuri degradate, râpe și alunecări de teren, care necesită reabilitare ecologică. În perimetrul primăriei Bulăiești au fost identificate 19 perdele forestiere de protecție, cu o suprafață totală de 29,16 ha. Acestea sunt destinate protecției terenurilor agricole și infrastructurii locale, având o importanță deosebită în prevenirea eroziunii solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului regional.

2.2.3. Resurse minerale

Depozite de argilă, nisip sau pietriș pot fi exploatare la scară locală, necesitând însă reglementări stricte pentru a minimaliza impactul asupra mediului.

2.2.4. Resurse energetice

Nu există rezerve fosile; totuși, există potențial pentru dezvoltarea proiectelor solare sau eoliene, dată fiind topografia zonei.

2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

Utilizarea terenurilor în comuna Bulăiești reflectă o structură rurală cu un profil agricol bine conturat, completată de resurse forestiere și zone cu funcții economice și naturale diverse. Terenurile agricole dețin ponderea principală, reprezentând 58,18% din suprafața totală a localității. Din acestea, cea mai mare parte este alocată terenurilor arabile (65,72%), ceea ce indică o orientare majoritară spre cultivarea plantelor. Alte forme de utilizare agricolă includ pășuni (11,56%), plantații pomicole (10,89%) și grădini (4,11%), conturând o structură agricolă mixtă ce sprijină atât sectorul vegetal, cât și activitățile zootehnice și horticole. Terenurile sub construcții (6,54%) sunt destinate locuințelor, infrastructurii publice și altor obiective sociale, iar alte terenuri (1,17%) pot cuprinde spații cu utilizare temporară redusă sau în tranziție funcțională.

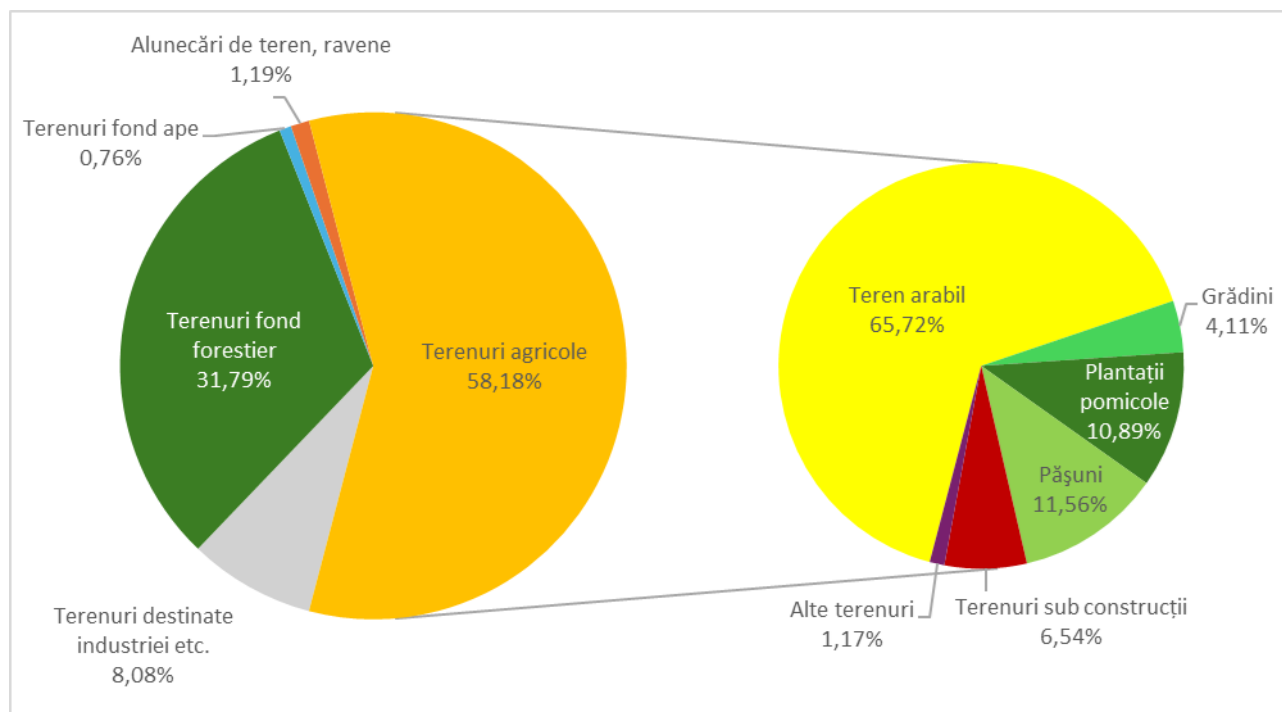
Fondul forestier ocupă 31,79% din suprafața comunei, având un rol esențial în menținerea echilibrului ecologic, protecția solului și furnizarea de resurse regenerabile. Terenurile destinate industriei și altor obiective economice reprezintă 8,08%, sugerând o anumită diversificare economică în afara sectorului agricol. Suprafețele ocupate de terenuri din fondul apelor (0,76%) contribuie la reglarea regimului hidric local și pot susține activități precum irigațiile sau piscicultura.

Zonele afectate de alunecări de teren și ravene, în proporție de 1,19%, semnalează existența unor riscuri geomorfologice ce necesită monitorizare și măsuri de prevenire a degradării solului.

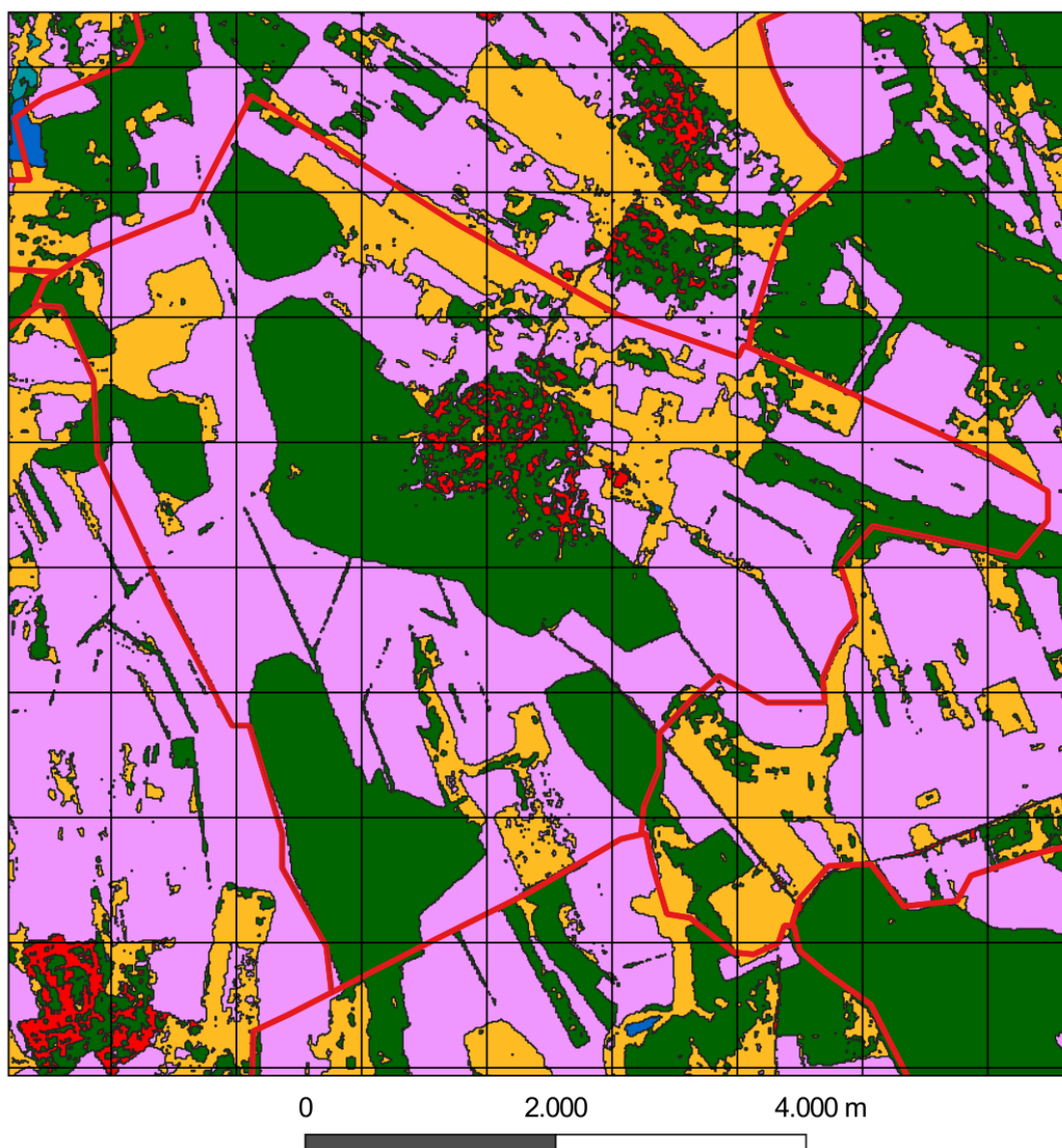
În ansamblu, structura terenurilor din Bulăiești reflectă o comunitate cu puternică orientare agricolă, susținută de resurse naturale importante și de o infrastructură funcțională moderată, specifică mediului rural.

- Terenurile agricole din sat ocupă 2756 ha, dintre care 1679 ha au fost expertizate pedologic în anul 2024. Eroziunea solului afectează 50,1% (842 ha) din terenurile evaluate, 22,7% prezintă un grad moderat de eroziune, și 8,8% sunt erodate puternic.

Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor

Acoperirea terenurilor - Comuna Bulăiești

Categorii de terenuri	
Terenuri agricole	Bazine acvatice permanente
Vegetație arboricolă	Terenuri construite
Pajiști	Zone umede înnierbate
Teren gol/vegetație rară	

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Conform datelor recensământului populației din anul 2004, localitatea Bulăiești avea 1719 locuitori, numărul acestora reducându-se la 1278 de locuitori la recensământul din 2014. Până în 2024, populația a continuat să scadă, ajungând la 1073 de locuitori, reflectând tendințele generale de depopulare și migrație din mediul rural. Fenomenul migrației tinerilor către orașe sau peste hotare determină un deficit de forță de muncă și o îmbătrânire a populației. Majoritatea populației este implicată în agricultură.

Așezările. Localitățile din comună se disting prin arhitectura rurală tradițională, cu gospodării individuale. Infrastructura rămâne subdezvoltată, necesitând investiții pentru drumuri, servicii publice și rețele de apă-canal.

Infrastructura.

- **Drumuri:** Alcătuite din segmente asfaltate, pietruite și de pământ, necesitând modernizare și întreținere.
- **Rețele de apă și canalizare:** Predomină fântânile individuale, iar sistemul de canalizare este inexistent sau minim, creând riscuri de poluare a apelor subterane.
- **Energie și telecomunicații:** Rețeaua de electricitate este stabilă, deși pot apărea fluctuații. Accesul la internet și telefonie mobilă poate fi limitat în anumite zone, afectând dezvoltarea economică.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul de colectare și depozitare a deșeurilor este rudimentar, generând riscuri de poluare a solului și a apelor. Crearea unui sistem centralizat și implementarea practicilor de reciclare devin necesare.

2.5.2. Biodiversitatea

Vegetația forestieră și zonele naturale joacă un rol în menținerea diversității biologice, dar extensia agriculturii intensive și defrișările sporadice amenință habitatele existente.

2.5.3. Perdelele Forestiere de Protecție (PFP)

În perimetrul primăriei Bulăiești au fost identificate 19 perdele forestiere de protecție, cu o suprafață totală de 29,16 ha. ceea ce reprezintă doar 1,06% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă, mult sub ponderea optimă de 4% necesară pentru protecția solului. Pentru atingerea acestui prag, se recomandă extinderea suprafețelor prin împădurire cu peste 81 ha. Gestionarea sustenabilă a terenurilor și implementarea unor măsuri urgente de protecție a solului sunt esențiale pentru prevenirea degradării continue, menținerea fertilității și protejarea mediului. Această extindere ar putea fi realizată prin împădurirea terenurilor degradate, precum și a celor moderat și puternic erodate, contribuind astfel la protecția solului. Aplicarea măsurilor de reabilitare a PFP-urilor și împădurirea ar reprezenta un progres semnificativ către o agricultură durabilă și o gestionare mai eficientă a resurselor naturale.

Din cele 19 de perdele forestiere analizate:

- 16 PFP au o stare funcțională satisfăcătoare, fără a fi infestate, 14 din aceste perdele au un grad slab de uscare; și două nu prezintă semne de uscare;
- 3 PFP au funcționalitate nesatisfăcătoare, dintre care: 2 PFP prezintă un grad slab de uscare, 1 PFP - grad mediu de uscare.

Compoziția speciilor variază, fiind dominată de nuc în 2 PFP, și o compoziție din vegetație lemnoasă în amestec conțin: nuc, frasin, stejar, salcâm, paltin, carpen, și alte diverse tari.

Vârsta medie a arborilor din componența acestora variază, 12– 20 ani, câte o PFP de 30 și respectiv 35 ani, și 5 PFP– 40 ani.

Construcția PFP:

- 1 rând, cu lățimea de 2 m – 2 PFP;
- 2 rânduri, lățimea de 4 m – 9 PFP;
- 3 rânduri, cu lățimea de 6 m – 5 PFP;
- 5 rânduri, lățimi de 8 m – 3 PFP.

Speciile arborescente din compoziție sunt reprezentate de măceș în 18 PFP cu o acoperire de la 40 – 100%, păducel – 5 PFP (10-40% acoperire), lemn câinesc – 7 PFP (10-20% acoperire), și sânger în 2 PFP (10-20% acoperire). Într-o perdea forestieră lipsește subarboretul.

Majoritatea suprafețelor analizate sunt amplasate pe cernoziom tipic – 17PFP; și 2 unități pe cernoziom vertic. În dependență de relief, terenurile sunt amplasate pe versanți plan, iar solul are o structură stabilă.

Pentru cele 19 perdele forestiere de protecție sunt propuse următoarele lucrări:

- Tăieri de igienă, pe o suprafață de 2,09 ha (1 PFP): Aceste lucrări constau în îndepărtarea arborilor uscați, bolnavi sau afectați de factori climatici, prevenind astfel răspândirea bolilor și menținerea sănătății ecosistemului forestier. Prin această intervenție, se reduce riscul de atacuri ale dăunătorilor și se îmbunătățește stabilitatea perdelei forestiere.
- Rărituri, pe o suprafață de 13,63 ha (10 PFP): Această măsură silviculturală urmărește reducerea densității arboretului pentru a îmbunătăți accesul la lumină și nutrienți. Prin eliminarea arborilor mai puțin viguroși, se stimulează dezvoltarea celor valoroși, asigurând o creștere sănătoasă și echilibrată a perdelei forestiere.
- Elagaj, pe o suprafață de 11,66 ha (7 PFP): Această lucrare presupune îndepărtarea ramurilor uscate, bolnave sau deteriorate pentru a preveni răspândirea bolilor și a îmbunătăți circulația aerului în perdelele forestiere. Prin elagaj, se crește rezistența arborilor la factori climatici și se îmbunătățește protecția solului.
- Curățiri, pe o suprafață de 9,07 ha în 5 PFP: Aceste lucrări vizează îndepărtarea vegetației invazive, a arbuștilor nedorțiți și a resturilor vegetale care pot afecta dezvoltarea sănătoasă a perdelelor forestiere. Prin curățiri, se menține o structură echilibrată a ecosistemului, se reduce concurența pentru resurse și se îmbunătățește regenerarea naturală a vegetației.
- Completări, pe o suprafață de 6,54 ha (3 PFP): Aceste lucrări au rolul de a reface golurile din perdelele forestiere prin plantarea de puiet noi, asigurând continuitatea și funcționalitatea acestora. Completările contribuie la menținerea densității optime a vegetației și la îmbunătățirea protecției terenurilor agricole.

De asemenea, se recomandă crearea de noi perdele forestiere în satul Bulăiești, pentru a atinge o pondere optimă de împădurire care va proteja solul și va preveni eroziunea acestuia. alunecările de teren, și pierderea fertilității. Extinderea fondului forestier ar contribui la stabilizarea solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și protejarea culturilor agricole, îmbunătățind astfel microclimatul local, ce va implica un impact direct pozitiv asupra producției agricole. Extinderea suprafeței de pădure va sprijini și protecția infrastructurii locale, ameliorând condițiile ecologice generale ale satului. O primă acțiune ar fi identificarea și prioritizarea terenurilor vulnerabile, în vederea creșterii procentului perdelelor forestiere de protecție, de la 1,06% la 4%, pondere optimă de protejare a terenurilor agricole. Îmbunătățirea gradului de împădurire va avea efecte pozitive asupra biodiversității și va reduce riscurile de calamități naturale. Este important ca măsurile să fie implementate pe termen lung, argumentat, pentru asigurarea gestionării sustenabile a resurselor locale.

2.6. Hazarduri naturale

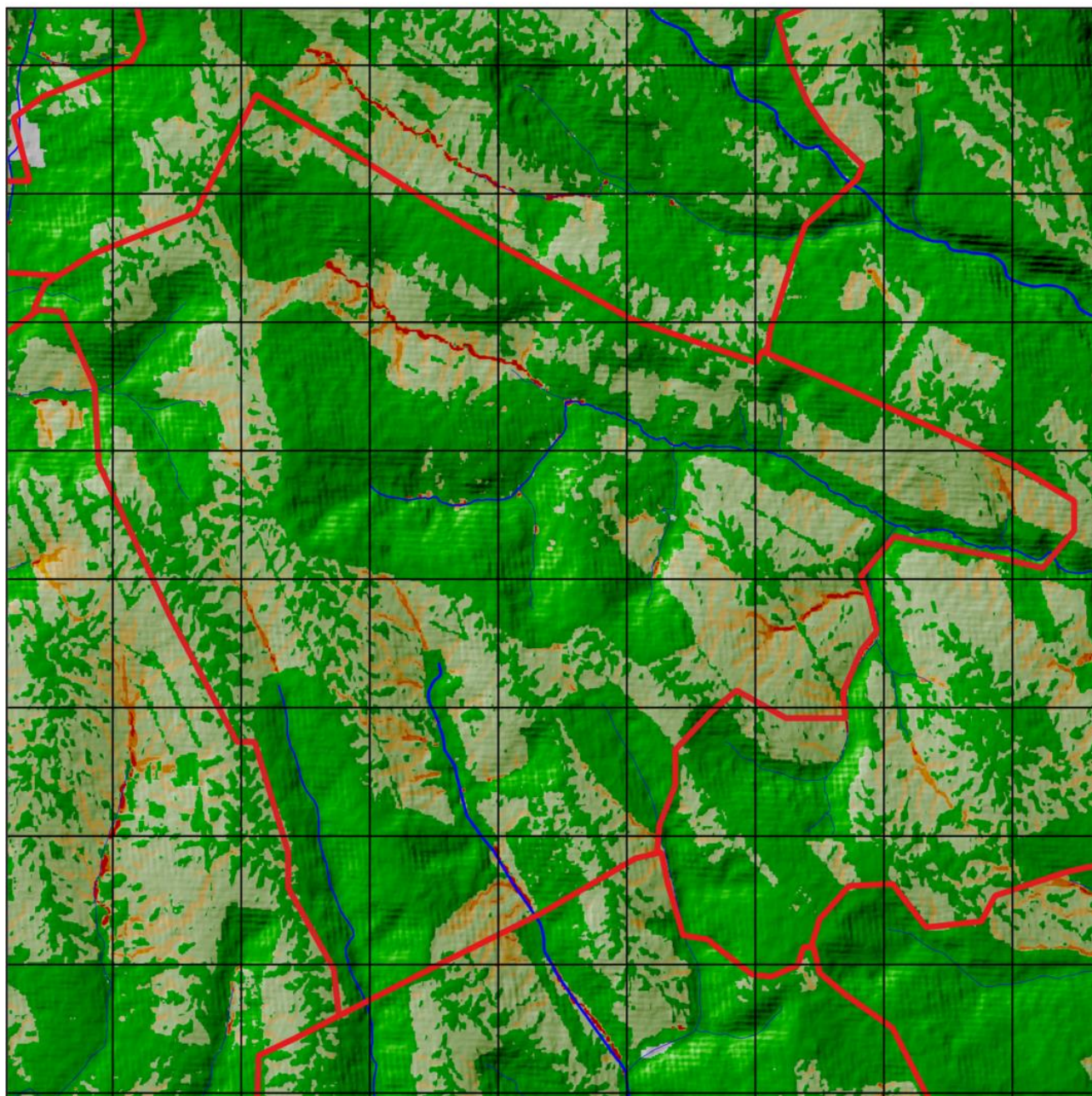
Eroziunea solului, secetele prelungite și eventualele alunecări de teren reprezintă principalele riscuri la adresa sustenabilității comunei, necesitând soluții precum reîmpădurirea, rotația culturilor și gestionarea adecvată a apei.

2.6.1. Eroziunea solului

În comuna Bulăiești, eroziunea hidrică a solului este evaluată la aproximativ 241 tone pe an, valoare care se numără printre cele mai scăzute din eșantionul analizat. Nivelul redus al eroziunii denotă pierderi minime de sol, indicând că majoritatea suprafețelor sunt bine protejate fie de un relief favorabil (terenuri relativ plane), fie de vegetație și practici agricole adecvate. Altfel spus, apa de precipitații reușește să scurgă fără a antrena cantități mari de sol, ceea ce sugerează existența unor bariere naturale sau artificiale eficiente (de exemplu, păduri, fâșii riverane sau terenuri agricole cu lucrări conservativă).

Rata medie anuală a eroziunii, de aproximativ 1,8 tone/ha, confirmă că eroziunea hidrică are o intensitate scăzută la nivelul comunei. În plus, valoarea maximă locală a pierderilor (sub 100 tone/ha pe an) indică absența unor focare extreme de eroziune; terenurile par a fi în mare parte relativ line sau bine acoperite cu vegetație, ceea ce limitează spălarea solului. Pentru agricultură, această situație se traduce prin păstrarea aproape integrală a fertilității solului și stabilitatea producțiilor. Pe viitor, pentru a păstra aceste condiții bune, comunitatea trebuie să continue gestionarea prudentă a terenurilor. Sunt importante menținerea rotației culturilor, evitarea lăsării solului neacoperit între culturi (printr-o eventuală însămânțare de culturi de acoperire) și conservarea sau extinderea zonelor împădurite care adăpostesc solul de eroziune. Prin menținerea acestor măsuri, comuna Bulăiești va putea preveni creșterea eroziunii și va asigura conservarea terenurilor sale fertile.

Eroziunea solului - Comuna Bulăiești

0 2.000 4.000 m

Cantitatea de sol erodat, t/ha/an

Dark Green	<= 2,0	Light Orange	5,0 - 10,0
Light Green	2,0 - 5,0	Orange	10,0 - 20,0
Red	> 20,0		

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură performantă.** Solurile fertile și condițiile climatice permit obținerea unor randamente ridicate prin adoptarea unor tehnologii moderne și a practicilor durabile.
2. **Turism rural și ecologic.** Peisajele colinare și tradițiile locale pot fi valorificate prin crearea de pensiuni, trasee tematice, evenimente culturale și gastronomice.
3. **Energie regenerabilă.** Dezvoltarea proiectelor solare sau micro-eoliene poate reduce costurile energetice și genera venituri suplimentare.
4. **Acces la fonduri externe.** Programele naționale și europene de dezvoltare rurală pot finanța modernizarea infrastructurii și susținerea agriculturii ecologice.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Migrația tinerilor și îmbătrânirea populației.** Forța de muncă redusă și lipsa specializării încetinesc dezvoltarea economică și inovarea.
2. **Infrastructură deficitară.** Drumurile, rețelele de apă-canal și sistemul de gestionare a deșeurilor necesită investiții majore pentru a crea condiții de viață și de afaceri atractive.
3. **Resurse financiare locale reduse.** Bugetul comunei nu poate finanța toate proiectele necesare, impunând necesitatea cofinanțării și a parteneriatelor public-private.
4. **Practicile agricole nesustenabile.** Monocultura și utilizarea excesivă a pesticidelor sau fertilizanților chimici pot afecta fertilitatea solului și calitatea apei în timp.

3.3. Scenarii de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Maximizarea productivității prin mecanizare, soiuri performante și sisteme de irigații;
- Formarea cooperativelor agricole pentru reducerea costurilor și creșterea competitivității;
- Crearea unor centre locale de procesare și depozitare a produselor (cereale, legume, fructe).

Riscuri:

- Presiune ridicată asupra resurselor de sol și apă;
- Necesitatea unor investiții inițiale semnificative și a adaptării la cerințele pieței agricole.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Promovarea agriculturii ecologice (rotația culturilor, compost, fertilizanți naturali) pentru protejarea solului și apei;
- Dezvoltarea agroturismului și a turismului rural prin pensiuni, trasee tematice, evenimente culturale și gastronomice;
- Reîmpădurirea zonelor expuse la eroziune, menținerea coridoarelor ecologice și a habitatelor naturale.

Riscuri:

- Infrastructură turistică insuficient dezvoltată și nevoie de promovare la nivel regional;
- Adaptare mai lentă a fermierilor la standardele agriculturii ecologice și la cerințele pieței pentru astfel de produse.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă)

Obiective:

- Modernizarea infrastructurii rutiere, a sistemelor de apă și canalizare, și implementarea unui sistem de gestionare a deșeurilor;
- Adoptarea practicilor agricole durabile (rotația culturilor, fertilizare organică, reducerea pesticidelor) pentru a menține productivitatea solului și protecția apei;
- Crearea facilităților de procesare agroalimentară și a unor inițiative turistice moderate, diversificând sursele de venit și reducând dependența exclusivă de agricultură.

Riscuri:

- Necesită o coordonare complexă și investiții susținute;
- Rezultatele se manifestă pe termen mediu și lung, necesitând răbdare și resurse continue.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste

constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

Comuna Bulăiești dispune de terenuri predominant **moderate ca favorabilitate**, cu o excepție notabilă: **grâul** atinge ~57,8% suprafață potrivită – cea mai mare proporție din comună, indicând că peste jumătate din teren poate susține această cultură în condiții bune. În rest, nici o altă cultură nu depășește 30% teren favorabil; totuși, **cultura lucernei** au fiecare în jur de 25% din teritoriu cu pretabilitate cel puțin moderată, ceea ce sugerează că pe anumite platouri sau văi locale aceste culturi pot fi cultivate rentabil. Aproximativ 8,6% din suprafață este foarte potrivită ca **pășune** (indicând versanți unde cel mai bine este păstrat covorul ierbos). **Viticultura** nu este indicată (vița-de-vie este foarte puțin favorabilă), iar **piersicul, cartoful și floarea-soarelui** de asemenea **nu se recomandă** a fi cultivate pe terenurile comunei Bulăiești, din cauza adaptabilității scăzute la condițiile locale.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealieră pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealier.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de pretabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu pretabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsurile propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Bulăiești, Raionul Orhei** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	Suprafață fâșii forestiere (ha)	+81 ha	~63.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.2. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	Suprafață restaurată (ha)	44 ha	4.500-16.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	<ul style="list-style-type: none"> Cantitate biomasă utilizată (tone) Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie 	88 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova
1.4. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscăre și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	Suprafață reconstruită (ha)	438 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.5. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole	Suprafață reconstruită (ha)	18,83 ha	22 000 – 35 000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. Proiectul de Reziliență Rurală (PRR)

				– UCIP IFAD Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon
1.6. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Număr de intervenții 	876,09 ha	Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha. Tratamente biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha. Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.7. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Numărul de studii efectuate ▪ Procentul de păduri monitorizate anual. ▪ Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	876,09 ha	2.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.8. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studii de caz ▪ Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	876,09 ha	4.650 lei și 13.900 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Proiectul „EU4 Moldova Rezilientă – Stat Sigur, Comunități Puternice”</p>
1.9. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Număr de sisteme implementate ▪ Procentajul de păduri monitorizate 	876,09 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha) 	11 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP) ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultură Competitivă în Moldova" (MACP) <p>Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>

2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor irigate (ha) 	+32 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) <p>Granturi oferite de UCIP IFAD</p>
2.3 Implementarea culturilor agricole cu un consum redus de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) ▪ Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) ▪ Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă ▪ Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kg de produs) 	561 ha	71.000 - 123.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). ▪ Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). ▪ Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	-84 ha	10.000 - 20.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. ▪ Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	-22 ha	64,2 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). ▪ Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. <p>Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025</p>
2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	8 ha	9.500 – 13.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat și local; ▪ AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe

2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. Reducerea formării crustei pe sol. 	160 ha	7.000 - 11.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) <p>Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori</p>
2.8 Măsurile de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea emisiilor de CO₂ Creșterea conținutului de materie organică Îmbunătățirea biodiversității solului 	32 ha	33.000 - 70.000 lei/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat și fonduri internaționale Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) <p>Programul AgreeaCarbon</p>
2.9 Măsurile de management pentru ameliorarea terenurilor sărăturate	<ul style="list-style-type: none"> Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	48 ha	12.000 - 23.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) <p>Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)</p>
2.10 Măsurile de management pentru prevenirea degradării prin destructurare și crustificare	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața totală de teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha 	16 ha	35.000 – 55.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)</p>
2.11 Măsurile pentru prevenirea degradării solului prin compactare	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha 	8 ha	1.250 - 3.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). <p>Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)</p>
2.12 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea poluării solului	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor erodate reabilite, ha 	802 ha	15.000 – 25.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) <p>Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și</p>

				Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha	802 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14 Amendarea solurilor acide și alcaline	Suprafața terenurilor ameliorate, ha	3 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15 Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	Suprafața de teren protejată, ha	32 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE
2.16 Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră	16 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA
2.17 Reabilitarea terenurilor degradate antropice (exploatare minieră, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	Suprafața de teren reabilitată, ha	3 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)
2.18 Amenajarea pajiștilor	Suprafața pajiștilor amenajate, ha	185 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)
3.1 Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	Suprafața terenurilor consolidate, ha	16 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA

<p>3.2 Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor ▪ Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	<p>802 ha</p>	<p>78.000 - 235.000 lei per fermier</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). ▪ Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
<p>3.3 Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de ha unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha 	<p>802 ha</p>	<p>97.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
<p>3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea producțiilor agricole; ▪ Conservarea biodiversității ▪ Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 	<p>641 ha</p>	<p>15.000-40.000 lei/ha/an</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții <p>ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)</p>
<p>3.5 Executarea lucrărilor de afânare a solului pe verticală fără întoarcerea brazdei</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrarea carbonului; ▪ Intensificarea activității biologice a solului; ▪ Creșterea fertilității solului 	<p>112 ha</p>	<p>1.350 - 2.600 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA) ▪ Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile</p>
<p>3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrarea carbonului; ▪ Intensificarea activității biologice și fertilității solului 	<p>3 ha</p>	<p>17.000 – 28.600 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) <p>Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>

3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	32 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor Subvenții pentru îmbunătățiri funciare Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.8 Înființarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	641 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.9 Implementarea semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	16 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> Perturbarea minimă a solului 	80 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată
3.11 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren agricol irigat (hectare). Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate. 	80 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.
3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare	<ul style="list-style-type: none"> Reducerea pierderilor de apă; Creșterea randamentului de utilizare a apei de irigat Suprafața de teren irigată (hectare) 	80 ha	pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Granturi oferite de UCIP IFAD Agenciei de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”

3.13	Măsuri de atenuare a eroziunii hidrice	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafața 	80 ha	23.000 - 44.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultura Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.14	Măsuri de atenuare pentru îmbunătățirea conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului 	80 ha	2.050.000 – 4.100.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <p>Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
3.15	Construcția unor acumulări de compensare	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi utilizat pentru combaterea deșertificării 	48 ha	28.000 - 45.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
3.16	Crearea de noi zone umede	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Îmbunătățirea microclimatului ▪ Biodiversitatea ▪ Protecția împotriva inundațiilor 	48 ha	60.000 – 130.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
3.17	Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canal elor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reținerea particulelor de sol,; ▪ Evitarea eutrofizării, ▪ Producere de biomasa 	2 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” ▪ Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” ▪ Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate

				Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova
3.18	Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	Suprafața totală irigată anual	48 ha	<p>pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha</p> <p>pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;
- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
 - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții

echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă – 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.

- **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceeași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.

- **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
- **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;

- **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;
- **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
- **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
- **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografii documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acestora pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenariat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.
- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Suținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrulare verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supravegheze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Bulăiești are un potențial agricol și peisagistic remarcabil**, care poate fi valorificat prin planificare strategică și investiții în infrastructură și agricultură durabilă.
2. **Scenariile de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică, dezvoltare mixtă) prezintă soluții adaptate nevoilor locale și disponibilității de resurse.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, rețele de apă-canal, gestionarea deșeurilor) și **practicile agricole durabile** (rotația culturilor, fertilizare organică, protecția apei) sunt esențiale pentru a obține dezvoltare economică și protecția mediului.
4. **Accesarea fondurilor externe** (europene, naționale, private) și **parteneriatele public-private** pot accelera implementarea proiectelor prioritare și pot conduce la crearea de locuri de muncă.
5. **Implicarea comunității și transparența administrativă** în toate etapele planului sporesc acceptarea locală și garantează o implementare de succes pe termen mediu și lung.

Prin aplicarea măsurilor detaliate în acest Plan Local de Acțiuni, comuna Bulăiești poate să-și dezvolte sectorul agricol, să-și modernizeze infrastructura și să-și diversifice economia, îmbunătățind astfel calitatea vieții locuitorilor și protejând resursele naturale locale.

BIBLIOGRAFIE

- Documente și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Orhei
- Reglementări naționale și europene privind dezvoltarea rurală și protecția mediului
- Date și studii ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici în agricultură ecologică și turism rural din Republica Moldova

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Bulăiești (delimitare, categorii de utilizare a terenurilor, infrastructură)
2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, structura gospodăriilor, producția agricolă
3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante în domeniul agriculturii, mediului și dezvoltării rurale
4. **Proiecte și inițiative locale** – Modele de succes în agricultură, turism, protecția mediului
5. **Rezultate consultări** – Interviuri și sondaje cu locuitorii privind nevoile și prioritățile comunei

Anexa 1. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul primăriei Bulăiești

Anexa 2. Monitorizarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr. rânduri	Vârsta, ani	Compoziția	SP	Gradul de uscare	Stare funcțională	Lucrări propuse	Suprafața de intervenție, ha	Nr. hărții tehnologice
O16001	2,16	4	2	40	9NU1DT	NU	U1	satisfăcătoare	Elagaj	2,16	29, 30
									Curățiri	2,16	10
O16002	2,64	4	2	35	5NU5PLA	NU	U1	satisfăcătoare	Elagaj	2,64	29, 30
									Curățiri	2,64	10
O16003	0,4	4	2	30	9FR1DT	FR	U1	satisfăcătoare	Elagaj	0,4	29, 30
									Curățiri	0,4	10
O16004	3,09	8	5	20	5ST4STR1PAC	ST	U1	satisfăcătoare	Rărituri	3,09	11, 12
O16005	0,73	6	3	20	5ST4STR1PAC	ST	U1	satisfăcătoare	Rărituri	0,73	11, 12
O16006	1,72	4	2	40	10NU	NU	U1	satisfăcătoare	Elagaj	1,72	29, 30
O16007	0,66	2	1	40	10NU	NU	U1	nesatisfăcătoare	Elagaj	0,66	29, 30
									Completări	0,66	3
O16008	0,47	8	5	20	5SC5PAC	SC	U1	satisfăcătoare	Rărituri	0,47	11, 12
O16009	1,95	6	3	20	10SC	SC	-	satisfăcătoare	Rărituri	1,95	11, 12
O16010	0,42	6	3	20	9SC1DT	SC	U1	satisfăcătoare	T. de igienă selectivă	0,42	13
									Rărituri	0,42	11, 12
O16011	0,4	4	2	40	9NU1DT	NU	U1	satisfăcătoare	Elagaj	0,4	29, 30
O16012	1,67	6	3	20	5ST3PA2DT	ST	U1	satisfăcătoare	T. de igienă selectivă	1,67	13
									Curățiri	1,67	10
O16013	3,68	4	2	40	10NU	NU	U1	nesatisfăcătoare	Elagaj	3,68	29, 30
									Completări	3,68	3
O16014	0,66	4	2	20	5SC4PA1DT	SC	U1	satisfăcătoare	Rărituri	0,66	11, 12
O16015	2,01	8	5	20	5SC4PA1DT	SC	U1	satisfăcătoare	Rărituri	2,01	11, 12
O16016	0,81	4	2	20	5ST4PA1DT	ST	U1	satisfăcătoare	Rărituri	0,81	11, 12
O16017	1,86	6	3	20	5ST4STR1DT	ST	U1	funcțională	Rărituri	1,86	11, 12
O16018	2,2	2	1	20	5SC4PA1DT	SC	U2	nesatisfăcătoare	Curățiri	2,2	10
									Completări	2,2	3
O16019	1,63	6	2	20	5ST4PA1DT	ST	-	satisfăcătoare	Rărituri	1,63	11, 12
TOTAL	29,16									42,99	

Costuri estimative a lucrărilor de reabilitare

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări propuse	Suprafața de intervenție, ha	Nr. hărții tehnologice	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculare prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
O16001	2,16	9NU1DT	Elagaj	2,16	30 (420 buc/ha)	9842,29	21259,35
			Curățiri	2,16	10	2838,94	6132,11
O16002	2,64	5NU5PLA	Elagaj	2,64	30 (420 buc/ha)	9842,29	25983,65
			Curățiri	2,64	10	2838,94	7494,80
O16003	0,4	9FR1DT	Elagaj	0,4	30 (420 buc/ha)	9842,29	3936,92
			Curățiri	0,4	10	2838,94	1135,58
O16004	3,09	5ST4STR1PAC	Rărituri	3,09	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	20609,50
O16005	0,73	5ST4STR1PAC	Rărituri	0,73	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	4868,91
O16006	1,72	10NU	Elagaj	1,72	30 (420 buc/ha)	9842,29	16928,74
O16007	0,66	10NU	Elagaj	0,66	30 (420 buc/ha)	9842,29	6495,91
			Completări	0,66	3	34042,47	22468,03
O16008	0,47	5SC5PAC	Rărituri	0,47	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	3134,78
O16009	1,95	10SC	Rărituri	1,95	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	13005,99
O16010	0,42	9SC1DT	Tăieri de igienă selectivă	0,42	13	2073,32	870,79
			Rărituri	0,42	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	2801,29
O16011	0,4	9NU1DT	Elagaj	0,4	30 (420 buc/ha)	9842,29	3936,92
O16012	1,67	5ST3PA2DT	Tăieri de igienă selectivă	1,67	13	2073,32	3462,44
			Curățiri	1,67	10	2838,94	4741,03
O16013	3,68	10NU	Elagaj	3,68	30 (420 buc/ha)	9842,29	36219,63
			Completări	3,68	3	34042,47	125276,29
O16014	0,66	5SC4PA1DT	Rărituri	0,66	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	4402,03

O16015	2,01	5SC4PA1DT	Rărituri	2,01	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	13406,18
O16016	0,81	5ST4PA1DT	Rărituri	0,81	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	5402,49
O16017	1,86	5ST4STR1DT	Rărituri	1,86	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	12405,72
O16018	2,2	5SC4PA1DT	Curățiri	2,2	10	2838,94	6245,67
			Completări	2,2	3	34042,47	74893,43
O16019	1,63	5ST4PA1DT	Rărituri	1,63	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	10871,68
TOTAL	29,16			42,99		256062,18	458389,84